

ÇANAKKALE ÇİMENLİK KALESİ ASKERİ MÜZESİ 90.YIL SERAMİK RÖLYEF PANOSU

*Ergün ARDA

Böyle bir eserin muaffakiyetine katkı sağlayan herkes bahçıvar ve mesuttur. Bilinmelidir ki, güzel eserlerin altında bir kişinin imzası yoktur. (Bu makaleyi panoya katkı sağlayan ekip arkadaşlarıma ithaf ediyorum)

Toprak, su ve ateş birbiriyle kaynaşarak, sanatçının elinde sayısız amaçlar için kullanılacak güzel eserleri oluşturmuştur. Bu seramik kabartma pano, 1081 yılından bu yana bu denizlerin hakimi olan Türk Donanması'nın kudretine ve I. Dünya Savaşı'nın Çanakkale Cephesi'nde kazanılan 18 Mart 1915 Çanakkale Deniz Zaferi'nin 90.yılı anısına ithafen tasarlanmıştır.

Foto1: 90. Yıl Seramik Rölyef Pano'su (Çimenlik Kalesi Askeri Müzesi, Çanakkale)

Bu eserin ortaya çıkmasında adından bahsedemediğim birçok değerli kişinin katkısı ve emeği yadsınamaz. Eser, 2005 yılında Çanakkale Boğaz Komutanı Sayın Amiral Veysel Kösele'nin arzu ve istirhamı üzerine, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi(ÇOMÜ), Güzel Sanatlar Fakültesi(GSF), Seramik Bölümü Öğr.Gör. Ergün ARDA ve ekibi tarafından yapılmıştır.

Araştırma ve tasarım çalışmaları için Çimenlik Kalesi Askeri Müze Kütüphanesi'nden, Türk Deniz Kuvvetleri'nin tarihi kaynaklarından, Çanakkale'yi anlatan 17-18yy gravür çizimlerinden, Kale-i Sultaniye ve Kilit-ül Bahir Kale'lerinin (denizin kilidi) yerinde incelenmesinden yola çıkılmış ve tasarım oluşturulmuştur. Tasarım oluşturulurken müzenin içeriği, geçmişin ve bu günün değerlerini niteleyecek, geçmişe-geleceğe göndermeler yapacak bir öz-biçim ilişkisi üzerinde durulmuştur. Sakınılması gereken konular önceden tespit edilmiş ve zaman kaybının önüne geçilmiştir.

ESER NE ANLATMAKTADIR?

En tepede Gemi Komutanlığı'nın bir simgesi olan Flandıra dalgalanmaktadır. Tarihin belli dönemlerinde gemilerinde kullanılmış 4 Osmanlı sancağı ile kompozisyon çatının eğimine paralel olarak aşağı doğru iner. Sol tarafta bir rüzgargülü ve etrafını denizcilerin bayrakları çevreler. Rüzgargülünün varlığı, yönleri simgelemesinin yanında bir pusuladır ve yol göstericimiz Atatürk'ü niteler. Güneş sembolünde tasarıma konuşlandırılan Atatürk, bizleri aydınlatmakta ve ışığı ile doğru yolu göstermektedir. O, bu ülkenin kurtarıcısı ve geleceğin de ışık kaynağıdır. Boğazların korunması için yapılmış olan Kale-i Sultaniye ve Kilit-ül Bahir kaleleri Çanakkale'nin sembolü olmuş iki tarihi eserdir. Anıtsal duruşları ile hala tarihe ve zamana meydan okurlar.

Foto2: Detay, Nusrat Mayın Gemisi ve Bandırma Vapuru.

Foto3: Detay, Türk Donanması.

Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk denizlerin korunmasına önem vermiştir. "Hudutlarının mühim ve büyük aksamı deniz olan Türk Devleti'nin donanması da mühim ve büyük olmak gerektir" sözü panoya yazılmıştır. Panoda, deniz üzerindeki gemiler tarihsel bir dizgeye göre yerleştirilmiştir. Soldan başlayarak, bir düzlemde üç farklı zaman anlatılmaktadır ve rüzgar poyrazdan esmektedir. Osmanlı donanmasının en önemli savaş gemilerinden olan, üç ambarlı Mahmudiye Kalyonu öne çıkar. Çanakkale Deniz Savaşı'nda kendisi küçük ama önemi büyük

olan Nusrat Mayın Gemisi, tam merkezde yer almaktadır. Hemen sonrasında Bandırma Vapuru Atatürk'ü Samsun'a, bu ülkenin geleceğini kurtarmaya götürmektedir. Ve bugün, denizlerin koruyucuları olan Türk Donanması, onları karşılar. Gelişmiş teknolojisi ile bu suları artık onlar korumakta ve sahip çıkmaktadır.

Kurtuluş Savaşının tohumlarının ve Kuva-i Milliye Ruhü'nun büyüdüğü Çanakkale topraklarında, yüz binlerce can yanmıştır. Troia'lı Hektor kentini kurtarmak için dövüşüp burada düşmüş, Mehmetçik vatani için şehit olmuştur. İşte bizler, atalarımızın can verdiği bu yerlerin bir avuç suyundan ve bir parça toprağından emanet alıp, toprak, su ve ateşi birbirine kaynaştırarak, atalarımızın ve şehitlerimizin ruhlarını yad etmek ve yüceltmek istedik.

ŞEKİLLENDİRME SÜRECİ

Ortalama 45m2 büyüklüğünde olan eser 2005 yılında yapılmıştır. Çalışmalara, zemine belli kalınlıkta kil yayılarak başlanmış, kil yüzeye kompozisyon istenilen ölçülerde çizilmiş ve kabartmalar (rölyef) şekillendirilmiştir. Kilin, kurumaması için altına naylon serilmiş ve her akşam çalışma sonunda, nemlendirilerek, üzeri yine naylonla örtülmüştür. Sol üst köşesinden başlayarak, kil model büyük parçalara bölünmüş ve alçı kalıbı alınmıştır. Güvenli taşınabilmesi, kil parçaların esnememesi ve fırında çatlama durumunda telafisi için kalıbının alınması gerekmiştir. Er gazinosunda 46 gün boyunca, eserin ortaya çıkması için Cumartesi-Pazar demeden çoğunlukla zaman mefhumu gözetmeksizin, günde ortalama olarak 16 saat çalışılmıştır. Sayın Amiral bizi burada tam 18 kez ziyaret etmiş, ilgisini eksik etmemiştir.

Foto4: Kil şekillendirme.

Foto5: Şerife Biçici.

Foto6: üste, İ.Eği, Ayşe Çapar,

Ergün Arda, arkada İlker Eği.

Necati Işık, sol alt E.Arda

Eser, yüksek donanımından yararlanmak ve daha erken bitirilmesi amacıyla Çanakkale Seramik Fabrikası'na götürülmüştür. Panonun yapımında, ani ısı değişikliklerini kaldırabilen ve aynı zamanda artistik bir görünüme sahip 3 ton refrakter şamotlu bir kil kullanılmıştır. Eser, 56 saat süren kurutma işleminden sonra, bisküvi pişirimi adı verilen ilk pişirimi 900°C de gerçekleştirilmiş, ardından tekrar yere dizilmiş ve sırlama(boyama) işlemi yapılmış, sır pişirimi için tekrar 1150°C de fırınlanmıştır.

Panonun en altındaki, Atatürk'ün sözü, fabrikanın yüksek teknolojisinden yararlanılarak, Sulu Kesim Tekniği(Water Jet) olarak adlandırılan işlemle yapılmıştır. Böylelikle yüksek teknolojinin teknik dili ile elle şekillendirilen artistik sonucun plastik dilini bir tek çerçevede kullanılması ile yeni plastik bir yoruma ulaşılmıştır. Gerçekten Fabrika'da çalışmak çok katkı sağlamış, gelişen teknolojiyi görmek ve öğrenme imkanı sunmuştur.

Foto7:Şerafettin Benek.

Foto8: Montaj.

SONSÖZ

Bu makalenin feyziyle birçok yeni fikirlerin, eserlerin kapılarını açacağını ve kültürel değerlerin kıymetlendirileceğini umuyorum. Sonuçta; Devlet adamlarının, komutanların, rektörlerin ya da iş adamlarının bu türden seramik rölyef eserler isterken nelere dikkat etmeleri gerektiğini vurgulamak isterim.

Güzel bir eser yaratmak ve farklı bir tasarım yapmak için zamana ihtiyaç vardır. Tasarımcıdan istenilen, yapılacak olan o çalışmanın, her zaman değişik ve farklı bir şey olmasıdır, aslında o istenilen bir "sanat eseri"dir. Sanat eseri biriciktir. Orijinal bir kimliği olmalı ve bir değere dönüşmelidir. Bizim ülkemizde her iş acil istenir, mucize beklenir, ancak bu aciliyet içinde yapılan işlerin hem insanı, hem de işi olumsuz etkilediği gözden

kaçmamalıdır. Sanatçı, Atatürk'ün dediği gibi alında ışığı ilk hissedeni kişidir ve ona güvenmek gerekir.

*Öğr. Gör.Ergün ARDA

Mimar Sinan Üni. lisans 1993, Marmara Üni. yüksek lisans 1998. 2000 yılından beri Ç.O.M.Ü. G.S.F. Seramik Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır, şimdiye kadar kurduğu ekipleriyle 90.yıl panosu dahil 6 adet seramik eser çalışması yapmıştır. "arda100@gmail.com"